

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Руслан Пильнік

«_____» _____ 2025 р.

Реєстраційний № _____

«_____» _____ 2025 р.

**МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ СТИЛІЗАЦІЇ В ДЕКОРАТИВНІЙ
КОМПОЗИЦІЇ**

Кваліфікаційна робота
студентки групи ОМ-21
ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальності 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)

Стороженко Ксенії Олександрівни

Керівник:

доктор філософії, ст. викладач

Большаніна Ольга Валентинівна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Стороженко Ксенія Олександрівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я, не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(_____)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ СТИЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ ДЕКОРАТИВНИХ КОМПОЗИЦІЯХ	7
1.1. Історія та розвиток стилізації в художніх композиціях.....	7
1.2. Принципи виконання стилізації у роботах: огляд методичних прийомів.....	12
1.3. Огляд та аналіз художніх композицій відомих майстрів України та закордону.....	16
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ПОЕТАПНІСТЬ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	25
2.1. Головна ідея та задум образотворчої композиції.....	25
2.2. Збір та підготовка пошукового матеріалу для подальшої роботи: ескізи, начерки, замальовки.....	27
2.3. Робота над оригіналом практичної частини кваліфікаційної роботи	30
Висновки до розділу 2	32
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	35
ДОДАТКИ.....	38
Додаток А.....	38
Додаток Б.....	48

ВСТУП

У мистецтві стилізація – це спосіб ритмічного упорядкування композиції, за якого зображення або предмети набувають декоративного характеру та сприймаються як оригінальні мотиви. Їхнє втілення здійснюється через умовні прийоми трансформації форми, кольору та тональних співвідношень.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що сучасні художники дуже часто при створенні декоративних композицій вдаються до методів творчої стилізації або ж інтерпретації. Стилiзацією в мистецтві вважається процес надання твору індивідуальних художніх характеристик. За допомогою даного прийому, художники відтворюють предмети або фігури в різних спрощених формах. Це є актуальним, адже зараз дуже популярним стилем виступає мінімалізм, і відповідно мінімалістичне мистецтво, за допомогою якого можна лаконічно подати певний сюжет або донести стисло думку та гасла. Декоративне мистецтво має важливе історичне значення, воно є глибоко демократичним і масовим явищем. І не обмежується лише творчістю окремих талановитих майстрів, а є колективним надбанням народу певної країни. Таке мистецтво виступає справжньою скарбницею української та світової художньої культури і, окрім історичного, має так само дуже важливе художньо-образотворче значення.

Проблемами розвитку стилізації в декоративних композиціях переймалося чимало українських та закордонних фахівців. Часто в своїх роботах прийоми стилізації використовували такі майстри, як: К. Білокур, М. Бойчук, В. ван Гог, П. Гоген, Ф. Леже, А. Матісс, П. Пікассо, М. Примаченко, О. Саєнко, П. Сезанн та інші.

Такий жанр мистецтва, як натюрморт є найбільш характерним і багатообразним у плані вивчення ознак стилізації. Історія багата на зразки образотворчого мистецтва, виконані в стилізації саме у жанрі декоративного натюрморту.

Зокрема, такі вітчизняні фахівці, як Ж. Баркар, Г. Борисова, І. Божко [3], В. Гудименко, О. Гурова, Л. Попруга, Л. Пустовалова, А. Чумак та займалися

дослідженням питання декоративної композиції та активно висвітлювали цю тематику в своїх наукових працях. Окремо ще, у науковій сфері проблематика декоративної композиції активно підіймалася такими митцями, як Є. Антоновичем, В. Кандинським, В. Козловим, В. Кузіним, Г. Логвиненко, В. Михайленком [15], Б. Паливодою, С. Соловйовим, Б. Тимковим, М. Яремковим та іншими професіоналами.

О. Антипенко, Н. Баталова, Д. Кузьома, А. Мінчук [16] та С. Мунтян [17] також детально вивчали поняття стилізації як окремого явища та стилізації в декоративних композиціях, і натюрмортах, зокрема. І було встановлено, що: стилізація – це унікальний метод образотворчого мистецтва, заснований на відміні від реалістичного підходу, ґрунтуючись на умовному способі художнього узагальнення, який полягає в осмисленні та переосмисленні навколишньої дійсності через призму декоративної форми.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні та розкритті тематики стилізації в декоративній композиції від історії розвитку до сьогодення та огляду методичного виконання основних принципів творчих робіт.

Відповідно до поставленої мети сформовано такі **завдання дослідження:**

- 1) розглянути поняття стилізації, її розвиток та історію в декоративних композиціях;
- 2) визначити основні принципи стилізації, виконання методичних прийомів в контексті декоративних композиціях, аналізуючи, як вони змінювалися в історичному контексті;
- 3) проаналізувати декоративні композиції відомих майстрів;
- 4) визначити роль використання цифрових технологій в сучасному мистецтві;
- 5) створити декоративну композицію під назвою «Галерея стилізованих форм».

Об'єктом роботи виступають методичні аспекти стилізації як процесу надання твору індивідуальних художніх характеристик.

Предметом роботи є методика виконання декоративної композиції засобами цифрових технологій.

Методи: загальнонаукові методи: аналіз і синтез – для дослідження теоретичних джерел, визначення сутності стилізації, а також узагальнення художніх прийомів, індукція та дедукція – для формування загальних висновків на основі окремих прикладів декоративних композицій, класифікація – для систематизації видів стилізації за ознаками, аналогія – для зіставлення характеристик традиційних та сучасних підходів у стилізації; конкретнонаукові методи: візуальний аналіз – для розгляду декоративних зразків, їх структурної побудови та характеру стилізації, метод стилістичного порівняння – для виявлення особливостей стилізації в різних художніх напрямках.

Практична значимість роботи полягає у поглибленні знань про стилізацію в декоративній композиції, поширення корисних тез та ідей для розвитку творчих навичок, які є важливими для дизайнерів, художників і митців інших напрямків, і можуть використовуватись в подальших наукових роботах. Дослідження даної тематики також може допомогти майбутнім абітурієнтам, або вже студентам мистецьких коледжів/університетів та академій дізнатися більше про стилізацію, декоративні композиції, зокрема, натюрморти, цифрову графіку та обрати бажаний майбутній напрям роботи. Крім того, викладачі з образотворчого мистецтва можуть використовувати дану роботу в якості додаткового джерела для проведення своїх занять.

Структура та об'єм кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури, який налічує 29 позицій. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 55 сторінок, основний зміст викладено на 28 сторінках.

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ СТИЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ ДЕКОРАТИВНИХ КОМПОЗИЦІЯХ

1.1. Історія та розвиток стилізації в художніх композиціях

Сучасний світ образотворчого мистецтва України та світу багатий на різноманітні стилі, авторські техніки, напрями та незвичайні рішення. Сьогодні діяльність художника не передбачає тільки класичне малювання всім відомими матеріалами та використання холстів. Оскільки всі сфери життя стрімко змінюються та діджиталізуються, образотворче мистецтво не є виключенням. Образність, художня мова, пріоритетність, цілі та ідеї постають в нових формах і займають провідне місце в творчості. Все частіше також художники епатують, створюючи яскраві перформанси-вистави, з метою привернути увагу до важливих соціальних проблем та протиріч шляхом такого мистецтва. Декоративна трактовка картин набуває більшої впізнаваності. Адже унікальний стиль та художня майстерність, це те, що відрізняє пересічного громадянина, який займається творчістю від митця. Мистецька мова художника виражається у вмінні узагальнювати, стилізувати, перетворювати, кардинально змінювати побачене та уявне.

Термін стилізації означає навмисне наслідування формальних ознак художнього стилю. Стилiзацiя виступає одним iз способiв вiзуальної органiзацiї вираження образу, який виявляє найбільш типові риси предмета і відкидає зайві деталі. Творча стилізація являє собою плідний підхід до вивчення образотворчого мистецтва, що ґрунтується на нереалістичному баченні, й відображенні навколишнього життя. Головна суть стилізації полягає у формалізації об'ємно-пластичних, колористичних та графічних елементів, їх спрощенні, узагальненні та впорядкуванні для досягнення потрібного смислового і декоративного ефекту, а також виразності у заданому стилі [15, с. 121-122]. Роль стилізації як художнього методу останнім часом зросла, оскільки збільшилася потреба людей в створенні стилістичного цілісного,

естетично значущого навколишнього середовища. Основні загальні риси, що виникають у процесі стилізації об'єктів та елементів, це простота форм, їх узагальненість та символічність, ексцентричність, геометричність, барвистість, чуттєвість [2, с. 7]. Методи стилізації означають відокремлення від зображення всього зайвого, другорядного, що заважатиме чіткому візуальному сприйняттю привернення уваги глядача, а задача допомогти віднайти власний стиль, а також за допомогою узагальнених елементів стисло донести власну думку або гасло. Раніше ж довгий час стилізація вважалась навмисною імітацією художнього стилю, який може виступати характерним для якогось певного автору, течії, жанру, народності та епохи, культури окремого соціального середовища. Саме значення «декоративний», «декор» означає «прикрашати» та «прикраси». Тому такі ілюстрації та роботи можуть мати виконувати суто візуальну складову в тій же рекламі та дизайні. [19, с. 6]. Тенденції поступово змінюються разом з мінливістю світу. Сьогодні під стилізацією розуміють інтерпретацію початкової форми, переосмислення художнього змісту та наділення об'єкта новим сенсом. Загалом, художня абстрактність посідає одне з ключових місць у творчому доробку, як сучасних, так і представників старої школи, українських, так і зарубіжних художників.

Стилізація, її принципи та основи, проникають в усі сфери мистецтва й життя. В орнаменті об'єкти зображення стають мотивами візерунків. В об'ємній технічній формі в історії промислового дизайну стилізація також грала ключову роль, наприкладі «обтичної форми» промислових виробів. У образотворчому мистецтві епохи неоліту відбувся перехід до умовної манери виконання, що характеризувався підкресленим спрощенням форм, акцентуванням на найважливіших деталях і наданням їм особливої змістової ролі. На керамічних виробах, а також на витворах з каменю та кістки з'являються стилізовані символічні зображення людей, тварин і рослин [9, с. 64-72]. У декоративно-прикладному ж мистецтві стилізація набуває ж впізнаваності в епоху середньовіччя, але найбільшого поширення отримує в останні століття, саме в неоготику, неоромантизм, неокласицизм й інші. Протягом тисячоліть у декоративно-

ужитковому мистецтві стилізація як засіб створення художнього образу розвивалася через освоєння нових матеріалів, удосконалення технік та інструментів, а також запровадження нових технологій виготовлення. Цей процес сприяв збагаченню системи художніх засобів виразності, що у свою чергу, вплинуло на формування естетичних принципів і відкриття нових закономірностей у композиції [16, с. 135-136].

Художники всіх авангардних напрямів 1920-х років мали в своїй основі зобразити нові стилістичні засоби пластичних форм. Абстрактне мистецтво ґрунтувалось на більшому застосуванні символізму в станковому та монументальному мистецтві, переосмислюючи звичайні природні форми й поняття часу й простору. Далі ж представники кубізму, такі як Ж. Брак, Х. Гріс, П. Пікассо та ставили за мету утвердити нові методи передачі простору і форми, використовуючи при цьому аналітичний спосіб зображення предметів з-за допомогою розкладання їх на прості геометричні елементи для того, щоб «розкрити» їхню внутрішню структуру. У цей період Європа почала переглядати політику колоніалізму. Предмети мистецтва так званих «примітивних» племен, які раніше вважалися варварськими, стали викликати дедалі більший інтерес у західноєвропейського суспільства. Такі художники, як: М. де Вламінк, А. Дерен, А. Матісс, Е. Нольде, М. Пехштейн, П. Сезанн та Ж. Сера та звернулися до цих культурних здобутків, започаткувавши новий напрям у живописі, який кидав виклик традиційним уявленням про мистецтво. П. Гоген починає створювати роботи, сповнені нового стилю з флером екзотичності, поєднуючи примітивізм з природою, адже він знайомиться з самобутньою культурою та жителями Африки та островів Океанії [21, с. 20-21].

Саме жанр натюрморту тут виступає найбільш характерним і багатообразним в плані вивчення закономірностей й правил стилізації [7, с. 167-168]. Історія образотворчого мистецтва, нашого, і закордонного показує безліч відмінних за стилістикою кращих зразків натюрморту. Декоративний натюрморт активно розвивався наприкінці XIX – на початку XX століття. Цей жанр вирізняється особливою увагою до структури форм, кольорових рішень, фактури

поверхонь предметів і їхніх просторових взаємозв'язків. Незважаючи на різноманіття індивідуальних стилів, усі роботи мають спільну естетичну спрямованість [17, с. 2]. Розвиток такого мистецтва був пов'язаний, як вже згадувалось, з появою кубізму, а також з таким напрямом як фовізм. Фовісти створювали приголомшливі образи фруктів, овочей, ваз, інтер'єрів за допомогою різних кольорових контрастів між хроматичними площинами. Кубісти ж в своїх натюрмортах зверталися до принципів використання геометричних форм і більш темних кольорів. Пізніше митці починають, на додачу до всього, експериментувати ще з фактурою, для того щоб досягнути приголомшеної виразності стилізованих об'єктів. Причина достатньо проста для розуміння, художники втомлюються від напівтонів, нагромадженості композицій та інших прийомів посилення реалістичного зображення. Простота кольорів і форм допомагають висловити сутність дійсності [5].

Наївне мистецтво або ж примітивізм також пов'язаний зі стилізованими формами. Простота стилю приховує потужний світоглядний концепт й нерідко порушує важливі питання. У XIX ст. художники відкривають філософське обґрунтування наїв-арту, відкриваючи його більшій кількості людей. Примітивізм насправді з'являється ще тоді, коли древні предки починають зображати перші настінні малюнки у печерах, розказуючи про певні події. Тобто, ми можемо спостерігати спрощені силуети фігур людей та тварин у сценах полювань [16, с. 21-22].

В українському мистецтві провідними майстрами примітивізму були: К. Білокур, В. Довгошия, Д. Молдованов, О. Найден, М. Примаченко та Є. Пшеченко. Ранні роботи концептуалістів, авангардистів та постмодерністів відображали бачення наївних художників. Представники напрямку наїв-арту були відомі тим, що об'єднувались у різні угруповання, наприклад, хорватські митці створили групу «Земля». Шукаючи свій самостійний творчий стиль художники приходять до примітивізму, адже наївне мистецтво демонструє особливе бачення, створення стилізованих образів через трансляції чистого й безпосереднього світовідчуття й дитячого погляду на світ з художніми образами.

Національна наснаженість, своєрідність убачається не лише на рівні фольклору (тем народного побуту, традиційного мистецтва, усної літературної творчості), але й у ширших вимірах національного. Тому, історичними й мистецькими джерелами стають княжа доба, українське бароко та меншою мірою – модерн або ж українська сецесія [10, с. 231].

Фольклоризм відноситься до різновиду сучасної стилізації. Це вільне наслідування як художниками-професіоналами, так і самодіяльними майстрами традиційних творів народного мистецтва.

Також виникає й швидко заповнює простір такий стиль як мінімалізм. Він виникає у 60-х. роках ХХ століття у Нью-Йорку, США. Його головною ідеєю була відмова від складної художньої мови заради демонстрації через прості форми та кольорові гами основоположних ідей твору. Для картин такого стилю характерні відсутність метафор та символізму, використання нейтральних поверхонь і простих геометричних форм, а також монохромність, повторюваність елементів композиції. Яскравими представниками є: К. Андре, С. ле Вітт, Р. Морріс [18]. О. Каленюк у своїй роботі привернула увагу до дослідження методу асоціацій в декоративних роботах, вона пише що ХХІ століття відзначається безпрецедентним прискоренням розвитку всіх сфер суспільного життя, що суттєво вплинуло на сприйняття людиною навколишнього середовища. Сучасна культура, як продукт інформаційної епохи, зазнала значних змін, переорієнтувавшись із вербальної парадигми на візуальну. У декоративно-ужитковому та образотворчому мистецтві також відбуваються трансформації, зокрема це стосується напрямку станковізму та полістилізму. Тобто, розширення тематичного діапазону з розмаїттям образних рішень з широким застосуванням різноманітних матеріалів дає можливість художнику максимально втілити задум, але водночас, ставить проблему його трансформації на площину станкової роботи [11, с.1].

Таким чином, можна сказати, мистецтво стає стилізованим і спрощеним, сенси й глибокі задуми займають передні плани, цінується більша художня інтерпретація й абстракція роботи, аніж академічна відшліфованість, люди

трансформуються, а їхня творчість змінюється разом з ними, займаючи нові форми та привносячи інші ідеали. Історичність такого мистецтва полягала у тому, який шлях воно проходить від давніх часів, де пращури намагались створювати перші зразки образотворчого мистецтва, малюючи на стінах печер, до XX століття, де художники всіх авангардних напрямів ставлять собі за мету вигадати нові стилістичні засоби пластичних форм із символічними значеннями в станковому та монументальному мистецтві, для того щоб переосмислити природні форми, поняття часу й простору, і також до сьогоднішніх днів, де прямо зараз твориться історія нового мистецтва через прапагування «високі ідеї та сенси» з-за допомогою функцій спрощеності та мінімалізму форм.

1.2. Принципи виконання стилізації у роботах: огляд методичних прийомів

Методичне виконання будь-якого рисунка передбачає дотриманість чітких пропорцій, правильного композиційного рішення та послідовності в роботі. Методичні прийоми – це складові частини певного методу, які відображають окремі дії вчителя та учнів у процесі навчання та викладання. Методичне виконання художньо-абстрактних робіт дещо відрізняється, адже в такому випадку дозволяється вношення корективів, тобто відступ від традиційних правил та рішень. Така робота наділена іншими унікальними властивостями та характеристиками. Завдяки цьому формується власний стиль і митці знаходять свою особливу творчу манеру для створення художніх образів [12, с. 197-199].

Стилізація – як процес, і цей процес є декоративним узагальненням зображувальних об'єктів, предметів та фігур за допомогою низки умовних прийомів зміни форми, колірно-об'ємних співвідношень. Застосовуючи метод стилізації, художники звертаються до історичних сюжетів і мистецьких прийомів, запозичених з багатой культурної спадщини, переосмислює їх і виражає сучасними художніми засобами [7, с. 78].

Стилізована робота вирізняється такими характеристиками, як: узагальненість, геометричність, символічність, ексцентричність, барвистість, чуттєвість, простота форми [16, с. 132].

Викладач кафедри «Дизайн і реставрація» Київського Національного університету культури Ю. Золотухін розглядає окремо принципи стилізації зображального об'єкту в своїй статті. Він пише, що вони являють собою набір окремих правил та характеристик, яких варто дотримувати при створенні роботи зі спрощеними елементами та формами. Вивчення цих принципів окремо виноситься в навчальні матеріали для художників-початківців.

Також виділяє такі головні принципи стилізації: 1. узагальнення форми в її крайніх межах:

2. узагальнення форми зі зміною рисунку і спрощенням її конструкції. Використання другого принципу має на увазі розуміння конструкції форми, знання основ композиції і вміння рисувати;

3. перетворення об'ємної форми в плоску. Для успішного використання цього принципу стилізації вирішальне значення має знаходження найбільш виразного положення форми у просторі. Упізнаний і виразний силует-основа цього принципу стилізації;

4. зміна характеру форми на більш декоративну. Визнається, що це є найбільш важким принципом стилізації, так як він включає в себе також і вміння використовувати всі перелічені вище принципи [9, с. 75].

Стилізація буває двох видів: зовнішня поверхнева та декоративна. Першому видові властиві наслідування готових вже робіт, копіювання манери будь якого автора, жанру або течії. Другий вид має обов'язковий зв'язок елементів та форм створюваного твору з просторовим середовищем [2, с. 133].

Під час навчання метод стилізації займає важливий пласт у всебічному розвитку учнів та студентів. Вони вчаться генерувати власні ідеї, аналізувати постановку, застосовувати геометричні узагальнення, опановувати різні техніки та матеріали, розвивати естетичний смак і культуру графічного вираження. Це

сприяє більш творчому підходу до виконання академічних завдань, надаючи їм жвавості й оригінальності.

Для того, щоб трансформувати різні предмети, необхідно оволодіти асоціативним мисленням. Щоб віднайти нові образи потрібно абстрактно мислити й окремо займатись безпредметною асоціативною композицією. Обрані кольори та форми також важливі, вони впливають на психофізіологію людини з метою впливу на неї. Під час створення стилізованої композиції натюрморту важливо приділяти увагу пластиці форм, їх виразності та художності, дотримуючись основних принципів побудови й розташування об'єктів на площині. [21, с. 305-306].

Головна відмінність декоративного зображення від реалістично-побудованої роботи – це використання кольору. Завдяки кольорам робота набуває емоційного забарвлення: сумного, трагічного або навпаки. Колір допомагає виразити креативність та надати особливого забарвлення картині [8, с. 169].

Кожна стадія характеризується певними прийомами графічного ескізування. Тобто, ті хто вчаться створювати стилізовані композиції, перш за все, починають перетворювати натуру на будь-яку стадію процесу, застосовуючи практично прийоми стилізації та трансформації, інтерпретувати й розрізняти надзвичайно тонкі відтінки й градації кольору, розглядати колір незалежно від предметних зв'язків. На першому етапі, знаходять, як правило, композиційне розміщення зображення на робочій площині аркуша паперу, а саме лінійно-тонові поєднання [15, с. 123]. Важлива особливість стилізованих зображень є перспективне зменшення, що дозволяє виявити ритмічну організацію кольору.

Наступний етап – деталізація елементів. При цьому, зберігаючи загальну структуру, допускається свобода у вирішенні окремих центральних і додаткових елементів. Характерні риси оригіналу, що відтворюються у стилізованій роботі, можуть бути або спрощені або підкреслені, і набувати узагальненого вигляду. На другому етапі трансформації треба знайти композиційне рішення (вибір величини зображення елементів), вміло ввести фон, який допоможе виразно

показати кожен колір скопійованої гами в гармонійній єдності. Під час цього процесу треба роаналізувати і показати на практиці знання лінійніно-конструктивного зображення пластики форм.

Процес трансформації поділяється на два окремі підетапи. Перший етап характеризується виконанням графічної замальовки композиції. Другий передбачає безпосередню роботу з кольором. У процесі трансформації досягнення змін сприйняття однієї і тієї ж гами кольорів відбувається як за рахунок пластичної зміни композиції. Це є важливим етапом, на якому відбувається глибоке відчуття естетики кольору. Всі частини залишаються складовими процесу створення органічної єдності сприйняття цілого, де колір тільки посилює композицію, а не руйнує [23, с. 293-294].

Стилізація, загалом, є жанровим наслідуванням, що полягає у спробі відтворити предмети або фігури в умовно спрощеній формі. Вона досягається шляхом спрощення та узагальнення зовнішнього вигляду, зміни меж, абрису, а також трансформації об'єму в площинно-декоративну форму з виразним силуетом. Для його ефективного застосування необхідно чітко розуміти принципи та закономірності формоутворення як вихідного зразка, так і стилізованої композиції. У разі відсутності цього розуміння стилізація може перетворитися на реплікацію – повторення оригіналу з мінімальними змінами деталей. Реплікація, своєю чергою, відрізняється від копіювання і є менш креативним підходом, адже вона демонструє нижчий рівень композиційного мислення порівняно з більш творчим методом інтерполяції. Інтерполяція передбачає безпосереднє використання технічних прийомів із врахуванням сучасних вимог [23, с. 293-295].

Підбиваючи висновки, можемо зауважити, що стилізована робота має свою впізнаваність, визначені основні характеристики, такі як: барвистість, узагальненість, ексцентричність, геометричність, символічність, чуттєвість, простота форми та принципи, за якими така робота створюється, наприклад: максимальне узагальнення форми до її основних контурів, спрощення конструкції форми із модифікацією її рисунка, трансформація тривимірної

форми у площинну та перетворення форми з акцентом на її декоративний, стилізований, абстрактно-художній характер. Оволодіння прийомами стилізації та трансформації є складним та багатоступеневим шляхом. Але водночас цей шлях є цікавим та унікальним, найголовніше, необхідним для подальшого професійного зростання художників, ілюстраторів, дизайнерів та вчителів образотворчого мистецтва.

1.3. Огляд та аналіз художніх композицій відомих майстрів України та закордону

Великий пласт відомих майстрів як українських, так і закордонних різних епох створювали багатогранні й цікаві композиції в індивідуальній художній інтерпретації. На декорування робіт митців ХХ століття більшою мірою впливає творчість імпресіоністів та експресіоністів в подальшому, живопис стає сміливішим, палітра більш насиченою, відсутність чітких заданих форм й прагнення передати предмети в миттєво фіксуючих кожне враження штрихах та уривчастих елементах. Такі роботи не призначені для спокійного споглядання – вони передають душевне сум'яття сучасної людини.

В. ван Гог створив серії відомих натюрмортів. Його роботи відображають гармонію між творчим баченням митця та його емоційним станом під час створення творів. Вони вирізняються яскравою палітрою кольорів і насичені сонячним світлом. Інший характер мають натюрморти з квітами у митців постімпресіонізму. В. ван Гог, П. Гоген, П. Сезанн і інші намагалися віднайти постійні характеристики і в пейзажі, і в портреті, і в натюрморті. Предмет сприймається ними як певна кольорова і пластична форма у оточенні інших форм – кольорових плям, що утворюють між собою взаємодію на зразок орнаментального килима. Зображення набуває декоративного звучання [25, с. 11-14]. Він використовував для своєї роботи «Натюрморт: п'ятнадцять соняшників у вазі» такі кольори як жовтий, блідо-жовтий, зелений, охру та

коричневий (Рис.А.1.1). Саме з цими кольорами у художника формується особливий зв'язок. Він грає з ілюзіями присутності «світла у світлі». «Натюрморт: ваза з ірисами» ще один відомий натюрморт митця (Рис.А.1.2). На роботі бачимо, кордон визначений темною лінією між столом та заднім фоном чітко. Цей характерний для декоративного натюрморту прийом він використовує для промальовування квітів, листя і стебел. Квіти з темно-синіми плямами рівномірно розподілені по всьому простору полотна, контрастуючи із заднім фоном та світлими пелюстками. Якщо проаналізувати, тональність картини викликає відчуття спокою та умиротворення [5].

А. Матісс – яскравий представник фовістичної течії. Його картина «Жінка в капелюсі» найкраще відображає фовізм в період модерну (Рис.А.1.3). Для Матісса характерні ненатуралістичні, сміливі й яскраві кольори та відтінки. Митець використовує нетрадиційні кольори для відтворення зовнішності об'єкта, а не для вираження емоцій. Одна з важливих рис фовізму – мазки дикі та експресивні. Живопис відірвався від традиційного репрезентативного мистецтва, наголошуючи на кольорі як головному засобі вираження. «Ваза з двома ручками (Квітковий букет)» теж яскраво презентує даний жанр (Рис.А.1.4). Картина демонструє як фовізм близький до експресіонізму у використанні гранично яскравого колориту. Сміливе застосування кольору Матіссом і його пошуки абстракції справили значний вплив на розвиток сучасного мистецтва, сприяючи формуванню таких напрямів, як кубізм, абстрактний експресіонізм і поп-арт. Його творчість кинула виклик традиційним уявленням про красу та спосіб зображення, відкривши дорогу новим формам художнього самовираження [14].

Наприкінці XIX – початку XX століття авангардне образотворче мистецтво розвивалося двома основними шляхами, які призвели до появи абстрактного безпредметного живопису в епоху модерну. Шляхи полягали у абстрагуванні форми, коли предмети зводилися до базових геометричних елементів, поступово «розчиняючись», щоб на передній план вийшла сама форма. Мистецькі пошуки логічно завершилися появою кубізму, що став новаторським напрямом у творчості іспанського та, за сумісництвом французьким художником, П. Пікассо.

Відповідно початком кубізму вважається його видатна картина «Авіньйонські дівчата», на якій зображені деформовані, дещо вульгаризовані форми, а перспектива і світлотінь відсутні (Рис.А.1.5). Кубістичне бачення ґрунтується на ідеї «відносності» сприйняття, де митець виділяє окремі елементи об'єкта, поєднуючи їх у сконцентрований образ через взаємодію спостережень і спогадів. Кубісти досліджували, як око сканує об'єкт, фіксуючи деталі одну за одною, змінюючи точку зору – зверху, знизу чи збоку. Картина «Хліб і тарілка з фруктами на столі» є яскравим прикладом кубістично-абстрактного натюрморту (Рис.А.1.6). Полотно має незвичний для натюрморту розмір і форму, і насправді Пікассо адаптував композицію з етюдів до однієї з власних картин (відомої під назвою «Карнавал у бістро»). На відміну від традиційної перспективи, що обмежується єдиною фіксованою точкою зору, кубізм прагнув до нової форми реалістичного бачення, одночасно зображуючи різні аспекти об'єкта з різних кутів. Це дозволяло створювати композицію, яка реконструює простір через поєднання площин, форм і кольорів [6, с. 269].

Сучасне мистецтво також часто експериментує з кольорами, формами, сенсами та відношеннями, створюючи абсолютно нові напрямки і підходи. Сучасна шотландська художниця М. Стюарт створює яскраві модернізовані натюрморти переважно акриловими фарбами. Вона прагне передати у своїх картинах первісну сутність спогадів. Мисткиня наносить численні шари глазури на поверхню своїх робіт, поступово збагачуючи кольорову палітру для формування спрощених форм і пласкої перспективи, працюючи з цим швидкосохнучим матеріалом. Це можна прослідкувати, подивившись на роботи: «День біля моря» та «Перепелині яйця та покер» (Рис.А.1.7;1.8). В картинах відчуваються поєднання її щоденних спостережень та інтуїтивної реакції на спогади, пов'язані з певними об'єктами. Вона невпинно знаходить натхнення у навколишньому середовищі – від побутових моментів до краси природи – і захоплюється нескінченними можливостями гармонійного поєднання кольору та форми у своїх композиціях [29].

Д. Уолкер ще одна талановита мисткиня, яка створює натюрморти в цифровій графіці. Вона є обраною членкинею Королівського товариства художників-граверів. Зараз переважно зосереджена на створенні зменшеної ліногравюри. Додатково до цифрових робіт, також робить акварельні ескізи, щоб дослідити колір і композицію як частину процесу виготовлення естампів [28].

Має багато цікавих робіт у своєму доробку, наприклад: «Ківі та тюльпани» та «Сливи та морські зірки» (Рис.А.1.9;1.10). Її творчість зосереджена навколо зображення побутових предметів, квітів, фруктів, овочів в абстрактній й спрощеній манері. Художниця вміло з'єднує предмети у візуальні історії, насичені багат шаровою текстурою та глибиною.

Українська історія образотворчого мистецтва теж багата на художників та ілюстраторів, які створювали різні декоративні композиції та займались дослідженням питання впливу стилізації. Можна відзначити, що впродовж майже всієї другої половини ХХ ст. особливістю українського культурного простору було толерантне відношення до майстрів народного примітиву. Саме завдяки такому відношенню ми побачили творчість цілої плеяди «наївних» митців, які творили на межі з авангардом – К. Білокур, М. Примаченко, О. Саєнко, Г. Собачко-Шостак, І. Приходько та багато інших. В манері митців примітивізму відчувається потяг до кропіткого відображення дійсності, при цьому не підкоряючись канонам академічного образотворчого мистецтва, що робить подібним її до дитячого реалізму. Саме це і характеризує головним чином «наївного» художника. Його перспективи погано побудовані, простір утримується на комбінації різних точок зору. Характерне не дотримання співвідношень розмірів та анатомічних пропорцій [3, с. 181-182].

М. Примаченко в своїй творчості активно запозичувала сюжети та іконографічні схеми з народної картини, переосмислюючи їх через призму власного художнього світогляду. Вона надавала своїм роботам умовного характеру, використовуючи предметно-орнаментальні метафори. Її картини свідчать про глибоке засвоєння багатовікових традицій українського народного мистецтва, яке вона тонко переосмислила та передала у своїй унікальній

художній манері. Вона створила безліч цікавих робіт. Одними з найвидатнішими є: «Український поліський бичок-третячок гуляє у лісі та силу збирає» та «Український баран жито не убрав» (Рис.А.1.11;1.12). Творчість мисткині є свідченням багатой культурної спадщини, що об'єднує традиції минулого з сучасністю, і демонструє її потенціал у формуванні національної ідентичності. [3, с. 182-183].

Ще одна відома українська художниця, чиєю творчою спадщиною ми безкінечно можемо пишатися та надихатися, К. Білокур, в чийй творчості втілений характер українського епосу. Спрощеність її робіт пов'язана з квітковими композиціями. Більшість полотен художниці виділяються написом: «Малювала з натури Катерина Білокур». Можна зрозуміти особливе ставлення до природи у Білокур. Квіти виступали найулюбленішими мотивами, а природа та «натура» були її головними вчителями. «Квіти, як і люди, – живі, мають душу!» – казала художниця й тому ніколи не зривала їх, а змальовувала, сидячи біля стеблини чи куща, бо вважала, що «зірвана квітка – вже не квітка» [1, с.113-114]. Картина «Будинок в Богдановці» відображає атмосферу рідних країв і тому сповнена глибокого ліризму (Рис.А.1.3). Ми бачимо поєднання реалістичних та абстрактних підходів. Робота «Натюрморт з колосками та глечиком» вирізняється також національним колоритом, цікавим поєднанням кольорів (Рис.А.1.14). Квіти тут створюють динамічну хвилясту композицію, заповнюючи простір картини. Кожна деталь вирізняється захопленням художниці красою простих речей. [22, с. 341].

Видатною нашою народною майстринею, чиє мистецтво є символом національної ідентичності та культурної спадщини України, є Г. Собачко-Шостак. Вона є авторкою безліччі характерних, декоративних робіт, зокрема панно «Квіти у вінку», яке виконане на світлому з легким вохристо-рожевим відтінком тлі (Рис.А.1.15). Композиція вирізняється більшою статичністю у конфігурації елементів і кольорових співвідношеннях. Твір вирізняється поєднанням м'яких тонів, які перегукуються з образним трактуванням стилізованого квітового вінка, зокрема троянд, створюючи цілісний,

гармонійний декоративний образ. Елементи різних відтінків фіолетового, сіро-блакитного та коричневого кольорів перегукуються з трактуванням колоритного віночка з квітів – «троянд». А робота «Декоративне панно з квітами» виконана у горизонтальній орієнтації орнаменту, симетрично побудованого відносно центральної осі (Рис.А.1.16) [24]. У створенні панно художниця дотримується розробленого нею ще на ранньому етапі творчості принципу симетричної композиції з акцентованим центром, який доповнюється живописно-оздоблювальними елементами з обох сторін. Центральним елементом роботи є стилізована фігура, яка нагадує фантастичну істоту з великою круглою блакитною «головою» та злегка окресленими рисами обличчя.

О. Саєнко наш український митець-декоратор. Його мистецтво, як відомо, пов'язане з традиційним природним матеріалом – соломою. Саме в глибоких спалахах золотої соломи, що ввібрала в себе сяйво сонця й соки землі, художник побачив свої картини, свої прекрасні композиції. Його роботи наповнені виразним ритмом і динамікою, а навіть найпростіші орнаменти на меблях, таких як шафи чи ширми, дихають живим пульсом і прихованим внутрішнім рухом. Найвідомішим твором митця є різні варіації картин, які мають спільну назву «Козак Мамай» (Рис.А.1.17;1.18) [20]. Стрімкі та енергійні контури підкреслюють міць і силу головного героя. Мамай зображений у традиційній позі: широкоплечий, з великими сильними руками і зосередженим обличчям. Поруч із ним – міцний кінь, вірний супутник у суворих походах. Уся композиція вирізняється лаконічністю, зібраністю та гармонією, що підсилює її виразність і художню силу.

Оскільки новий арт-простір заповнюється талановитими майстрами в галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, з'являються нові імена, а разом з тим приклади небанального трактування творчих робіт. Але зараз важливим є не тільки художня форма, а й принциповість у позиції автора. Художники України, які створюють мистецтво прямо зараз і розповідають про війну шляхом створення картин, ілюстрації, плакатів, переважно залучають свої соціальні мережі для цього. І використовують свою аудиторію, щоб просувати

не тільки власну творчість, а й розповідати про страшні реалії сьогодення. Наприклад, ілюстратор С. Майдуков регулярно співпрацює з іноземними найбільш впливовими виданнями світу, такими як, The Washington Post, The New Yorker, The New York Times, The Guardian Weekly. Створив серію робіт на патріотичну тематику: «Набережна», «Небо в Києві», «Хмельницький» (Рис.А.1.19;1.20;1.21). Створює роботи в цифровій графіці. Майдуков надихається конструктивізмом, модерном та бруталізмом в архітектурі, американським та європейським живописом 30-70-х. років [13]. Роботи ілюстратора є чудовим прикладом того, як сучасне ілюстративне мистецтво може поєднувати локальну ідентичність із глобальними художніми трендами та нести потужні сенси.

Художниця та ілюстраторка А. Колісніченко також створює стилізовані роботи графічними інструментами, але переважно з квітами та рослинами. Вона каже, що знаходить натхнення в природі, доброті та безумовному коханні. Життєві цінності і фундамент для співтворчості – екологічність, повага до прав тварин і людей. Співпрацювала з українськими та іноземними брендами, і створила такі ілюстрації на патріотичну тематику, як: «Воля», «Місто», «Незалежна» (Рис.А.1.22;1.23;1.24) [27].

Художниця вміло застосовує прийоми спрощення та стилізації в своїх постерах. А також є представницею нового покоління митців, які переосмислюють традиційні українські мотиви, інтегруючи їх у сучасне естетично-стильне мистецтво, додають унікальний почерк і закріплюються на міжнародній арені, представляючи Україну та українське мистецтво як якісне й неповторне.

Продовжуючи дану тему, хочеться відмітити творчість Є. Величева. Він займається професійно ілюстрацією та графічним дизайном. У своїй художній практиці поєднує живопис, колаж і цифровий друк. Працює над ілюстраціями для книжок та періодичних видань, музичних кліпів. Співпрацює з сучасними медіа та видавництвами – наприклад, «Видавництвом Старого Лева», «Віват» та виданням The Village. Окрім цього, є художником- постановником у різних кіно

проектах. Періодично бере участь у виставках, як в Україні, так і закордоном, з окрема у країнах Європи: Франції, Німеччині, Польщі та Нідерландах [4].

Найбільше пишається своїми ілюстраціями, створеними для книги М. Лівіні «Рікі та дороги» про хлопчика, який страждає синдромом Аспергера (Рис. А.1.25;1.26;1.27). Це серії лаконічних, стилізованих та графічних ілюстрацій, які вирізняються тривожною та задумливою атмосферою, а також мають помаранчеві акценти, для того щоб підкреслити контрастність та більшу драматичність. Роботи ілюстратора мінімалістичні та виразні, які переплітаються з особистими та книжковими історіями.

Таким чином, можна зробити висновок, що іноземне та українське мистецтво стилізації має багато спільного, наприклад, використання різних матеріалів, масляна пастель, акварель, олія, гуаш, цифрові технології, а нерідко і поєднання технік; використання схожих прийомів в роботах: спрощення, лаконічність та графічність; символізм, тобто часто присутні символи в роботах, які втілюють духовні, філософські та культурні ціннісні надбання певного народу; стилізовані зображення-ілюстрації також можуть виступати елементами оздоблення інтер'єру, одягу, прикрас, це вважається досить поширеним як в Україні, так і за її межами. Українські художники часто тяжіють до використання національних мотивів та елементів, таких як, соняшники, калина, дуб, козак, музичні інструменти (бандура, домра, сопілка) та народного розпису, наприклад, петриківського. Також українське мистецтво довгий час будувалось навколо тематики сільського життя, побуту, обрядовості, закордоном більше звертали увагу на великі міста, урбаністику, соціальні виклики та глобалізм.

Висновки до розділу 1

Історія виникнення стилізації та її розвитку сягає з давніх часів. Примітивізм та стилізація з'являється ще в давніх формах, коли древні предки починають зображати перші настінні малюнки у печерах, розказуючи про певні події. В образотворчому мистецтві епохи неоліту відбувається перехід до умовної

манери виконання, що характеризувався підкресленим спрощенням форм, акцентуванням на найважливіших деталях і наданням їм особливої змістової ролі. Представники кубізму ставили за мету утвердити нові методи передачі простору і форми, використовуючи при цьому аналітичний спосіб зображення предметів з-за допомогою розкладання їх на прості геометричні елементи для того, щоб «розкрити» їхню внутрішню структуру. Жанр натюрморту тут починає виступати найбільш характерним і багатообразним в плані вивчення закономірностей й правил стилізації. З'являється визначення стилізації. Художники й ілюстратори вивчають принципи стилізації та намагаються втілити їх у своїх художніх роботах. Українські майстри народного примітиву вирізнялись спрощеними формами та орнаментальністю на полотнах. Тому безліч вітчизняних художників застосовували стилізаційні прийоми, підкреслюючи при цьому національний колорит.

Таким чином, перший розділ розповідає про історію та розвиток стилізації крізь історичний контекст, підкреслюючи важливість дотримання основних правил та методичних прийомів в композиціях, а також визначає основні художні цілі стилізації, її функції та роль у формуванні естетичного сприйняття образу.

РОЗДІЛ 2. ПОЕТАПНІСТЬ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

2.1. Головна ідея та задум образотворчої композиції

Ідеї та задум кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному розкритті теми «Методичні прийоми стилізації в декоративних композиціях», а також практична реалізація ідейного задуму, котра підтверджуватиме основний зміст роботи. Важливим є наявність як і текстової частини, так і демонстрація серії стилізованих натюрмортів із дотриманням ключових концепцій, принципів та правил стилізації.

Задум декоративної композиції полягає у створенні саме серії з п'яти стилізованих робіт, формату А3, об'єднаних спільною тематикою та кольоровим рішенням. Було прийнято рішення зупинитись на натюрморті. Був обраний саме цей жанр, адже натюрморт – один із найдавніших жанрів в мистецтві. Саме з зображення предметів побуту і починається довгий шлях мистецької спадщини визначних художників. Роль натюрморту завжди визначається його наочністю і доступністю. У постановках, що складаються з предметів побуту, вирішуються безліч важливих завдань, такі як: вивчення законів композиції, просторові завдання, які пов'язані з вивченням форми предметів, співвідношень за розміром і формою, кольорових та тональних відносин, тобто всіх засобів виразності, які використовуватиме митець в своїх подальшій художній практиці.

Зображення предметів в натюрморті – це «живі» діючі образи, які активно беруть участь в організації динаміки композиції, а не «мертва натура». Розкриття художнього образу в натюрморті відбувається за допомогою оточуючого світу речей, їх взаємовідношень та взаємовпливу [21, с. 341].

Натюрморт розкриває та окреслює різні теми та епохи, побут, культури, способи життя різних народностей, охоплює широке коло тем – від класичних фруктів і квітів до сучасних незвичних предметів, абстрактних елементів. Тому, з плином часу вигляд звичного натюрморту змінювався, трансформовавс

я, але зберігав символізм речей. Натюрморт дозволяє більше експериментувати зі стилями, кольорами та техніками, розширюючи межі творчості, а також може розказати історії через символізм предметів. Було обрано саме декоративний натюрморт. Адже декоративний натюрморт, як відомо, представляє собою піджанр живопису та графіки зі стилізованими предметами, де акцентність виступає на формах, кольорах та фактурах. При складанні такого типу натюрмарту з предметів середвища, а саме побутових звичним елементів вирішуються задачі різної складності, які пов'язані з вивченням кольорових співвідношень, форми, та колориту. Найголовніше, тут це фіксація певного стану та уявлення крізь призму створення серії різноманітних натюрмортів. А також використання асиметрії предметів та гіперболізованих зображень, це дає можливість задіяти весь простір, ніби розширюючи його. Окрім цього, одна з важливих ознак в серії декоративних аркушів «Галерея стилізованих форм» є ритм – упорядкування елементів зображення. Одна з задач, яка тут розкривається, це переосмислити навколишнє середовище і роль натюрмарту в ньому. Суворі графічність межує з живописною яскравістю окремих елементів в роботі. Задача тут постає в передачі краси та гармонії предметного світу через декоративні, узагальнені, форми, стилізовані елементи та виразну кольорову гаму. Задум полягає в перетворенні реальних об'єктів (фрукти, квіти та посуд) на художньо осмислені, узагальнені форми. Тут працюватиме підкреслення декоративності через колір, симетрію та асиметрію, контраст та площинне зображення.

З написаного вище матеріалу впливає, що мета та задум практичної частини кваліфікаційної роботи полягає у створенні серії робіт, щоб краще розкрити тему «Методичні прийоми стилізації в декоративній композиції». Застосувати та продемонструвати основні вище згадані принципи та правила стилізації. Звернутися до найстарішого класичного жанру – натюрмарту та дослідити особливості саме декоративного натюрмарту. Проаналізувати цей окремий художній напрям, що відрізняється орнаментальністю, стилізацією, узагальненими формами, виразним кольоровим рішенням та абстракцією.

Розробити власну композиційну гармонію та ритміку, використовуючи різноманітні декоративні засоби, такі як узагальнення форми, контраст, симетрія та насиченість кольору.

2.2. Збір та підготовка пошукового матеріалу для подальшої роботи: ескізи, начерки, замальовки

Практична частина включає в себе ретельну підготовку, зокрема збір та підготовку пошукового матеріалу для подальшої роботи: ескізи, начерки, замальовки, що слугують основою для формування авторської концепції та реалізації творчого задуму в рамках кваліфікаційної роботи.

Робота над створенням практичної частини почалась з вивчення робіт інших відомих митців, яких вже було згадано раніше в тексті. Завдання було проаналізувати найкращі зразки декоративних та стилізованих композицій, а саме натюрмортів, щоб зрозуміти які кольори, форми, текстури вводить митець, як це впливає на загальну картину, і як від цього змінюється основний сенс.

Зібрав достатньо даних, було визначено який матеріал використовувати. Спираючись на такі факти, як: 1. цифрові роботи дозволяють редагувати роботи необмежену кількість разів; 2. мобільність та доступність, можна використовувати різні інструменти та локації для роботи; 3. використання різних пензлів, які дозволяють відтворювати традиційні техніки; 4. легкість масштабування зображень для публікації на різних платформах; 5. автоматизація процесів, що дозволяє прискорити процеси; 6. можливість роботи з шарами, що дозволяє структурувати зображення, окремо працювати з фоном, деталями та ефектами без ризику зіпсувати основну роботу, було вирішено обрати цифрові технології. Це не класичне малювання, це переосмислення використання новітніх інструментів, які займають зараз провідне місце у мистецтві і дозволяють розширити сферу впливу. Зокрема, також спираюсь на слова відомого мистецтвознавця та художника О. Цугорка, який у своєму дослідженні

зазначає, що «особливе місце серед сучасних комп'ютерних технік посідає цифрове образотворче мистецтво, основними видами якого є: цифрова комп'ютерна графіка; цифровий комп'ютерний живопис; цифрова комп'ютерна скульптура. Саме їх можна охарактеризувати як такі, у яких за допомогою комп'ютерних технологій найбільш виразно можна зімітувати матеріали, прийоми і техніки, характерні для традиційних форм графіки, живопису та скульптури відповідно». У своїй праці О. Цугорка зазначає про важливість в образотворчому мистецтві синтезу мистецтва й технологій, який «вирішує декілька потреб: задовольняє естетичні потреби та за допомогою модних тенденцій і тяжіння до інформаційно-графічної культури залучає в ряди прихильників [26, с. 58-59].

В рамках навчання зі спеціальності «Спеціалізація в творчих майстернях» були створені роботи-копії художниці, яка спеціалізується на принтах, Д. Уолкер. Вона використовує сучасний графічний підхід. Тому, було вирішено зробити копію її робіт: «Білі тюльпани» та «Гранат і лимон» (Рис.Б.2.1-2;2.3-4). Натюрморти зроблені з-за допомогою комп'ютерної програми Krita. Робота виконувалась з метою точного відтворення пропорцій та співвідношень, зрозуміти композиційні засоби та функціонал самої програми. А також структурувати свою роботу з багаточисленними шарами.

Для виконання кваліфікаційної роботи були поставлені декілька абсолютно різних за кольоровою гамою та предметами натюрмортів (Рис. Б.2.5-9). З них було відібрано найбільш вдалих п'ять натюрмортів- постановок. Перша композиція представлена на фоні синьої та червоної тканини. Основними об'єктами виступають керамічний глечик, гілка сухоцвіту, червоні яблука та зелений бідон. Натюрморт створює теплу атмосферу завдяки червоним відтінкам і контрасту з синім тлом. Друга композиція: представлена на фоні клітчастої тканини у сіро-чорних тонах. Центральні об'єкти тут хлібна булка, охриста миска з орнаментом і світлий керамічний глечик. Натюрморт світлий, має затишний і традиційний характер, нагадуючи сільський побут. Третя композиція: представлена з кремово-бежевої та коричневої тканин. Тут присутні виноград,

декоративна пляшка і сухоцвіти, і найцікавіше череп тварини, який свідчить про дещо драматичний настрій натюрморту. Четверта композиція: фон тут також ніжний, створений з салаткових і сірих тканин. Центральними елементами є зелена керамічна ваза з сухоцвітами, глечик, банани, лимон та гарбузик. Акцентами тут виступають жовтий та помаранчевий кольори, які надають яскравості. П'ята композиція: розташована на тлі блакитних та темно-зелених тканин з квітковими візерунками. У натюрморті є глечик із сухоцвітами, біла миска, декоративна керамічна тарілка та персик. Палітра навіює спокійний і гармонійний настрій.

Було зроблено декілька пробних ескізів невеликих форматів олівцем, щоб зрозуміти яка буде загальна композиція (Рис.Б.2.10-14). А також запропоновано спробувати інші варіанти робіт (Рис.Б.2.15-19). На основі цього було вирішено перейти до етапу створення лінійного ескізу, звертаючись знову до графічної програми Krita та використання нового інтерфейсу Adobe Fresco (Рис.Б.2.20-24). Перш, ніж розпочинати роботу в цифрових програмах, було налаштовано стилус, програми та формати робіт, були виставлені таким чином, щоб композиція склалась гармонійно й правильно.

На закінчення слід зазначити, що підготовка до створення практичної частини кваліфікаційної роботи займає значний час, але це дуже важливий етап, який визначатииме подальшу роботу над створенням великої серії. Все розпочинається з визначення орієнтовної тематики та оцінення фронту подальшої роботи, а також вибору матеріалу, потім вивчення кращих зразків образотворчого мистецтва з вибраної тематики, зокрема було вибрано досліджувати жанр натюрморт. Наступний етап – створення ескізів, начерків, пошук більш підходящої композиції з різних ракурсів та опрацювання цих ескізів в цифровому форматі. Важливим є не тільки технічна сторона виконання, а також й сенсове навантаження серії. Ретельна підготовка дозволяє глибше зануритися в мистецтвознавчий аналіз даного жанру, розкрити його потенціал і знайти власний творчий підхід.

2.3. Робота над оригіналом практичної частини кваліфікаційної роботи

Оригінал кваліфікаційної роботи являє собою завершену композицію, або ж серію робіт з чітко довершеною та зрозумілою концепцією, що відображає тематику актуального дослідження, художній задум автора та демонструє володіння методичними прийомами, композиційною логікою й професійними навичками візуального вираження ідеї з чітко поставленими завданнями.

Робота над оригіналом практичної частини кваліфікаційної роботи була пов'язана з роботою в графічному застосунку Adobe Fresco. Програму Fresco як раз створено спеціально для керування жестами й стилусом у Windows. І вона пропонує широкий вибір пензлів. Є можливість використовувати живі пензлі, наприклад як імітацію акварелі та олії, які змішуються й створюють плями, як живі. Піксельні пензлі вже для імітації таких матеріалів, як-от вугілля та пастель. Векторні пензлі, щоб створювати чіткі лінії для робіт, які можна масштабувати до будь-якого розміру. Також програма автоматично зберігає зміни в роботах, завдяки хмарному середовищу, і це є дуже зручною функцією. Також були виставлені формати відповідні до серії робіт та було зроблено чорно-білі пошуки (Рис.Б.2.25-27). Попрацювавши з чорно-білими ілюстраціями, було прийнято рішення на користь більшої живописності та яскравості. Тому, окремо до кожного натюрморту була визначена своя палітра. Основа була визначена чорно-білою, але з яскравими вставками та акцентами на окремих предметах (Рис.Б.2.28-32). Під час роботи використовувався прийом градієнтного заповнення полотна, щоб додати ефект розтяжки кольорів. Кожен натюрморт в серії має чіткий композиційний центр – домінанту, яка є основною смисловою ланкою, що задає ритм, визначає межі, задає симетрію в загальній композиції. Звідси виступає інший важливий прийом. Від «загального до часткового», або іншими словами – «від простого до складного». Всі знання, які раніше отримувались на

дисциплінах з рисунку та живопису, дотримуються і в цифровому мистецтві. Ціль – це продемонструвати (Рис.Б.2.33-37).

Під час роботи в цифровому редакторі, були вирішено ввести для всіх робіт серії чорну рамку, ніби з'єднавши всі натюрморти. І окреслити чіткі контури робіт для створення ефекту поглибленого середовища (Рис.2.38-42).

Розібравшись з колірними плямами та деталями, було вирішено змінити розстановку робіт, щоб серія виглядала привабливіше. Загалом, кожен натюрморт вирізняється своєї родзинкою, перший центральний натюрморт – це більш гіперболізовані форми. Основа композиції – чорний вазон з декором. А рослини зроблені у вигляді жовтогарячих гарбузів. Робота поруч окреслена двома чорними посудинами. Ваза в центрі плавно обведена, декорована ритмічним крапковим орнаментом та хвилястою смугою, що підкреслює її об'єм. Із неї виростає пишна зелена маса стилізованого листя, що наповнює верхню частину композиції динамікою й життєвістю. Тут працює принцип – рівновага контрастів. Натюрморт, який замикає композицію зліва – сповнений хвиляситими лініями та деформацією форми й контурів. Тут більше акцент саме на ритміці плям та ліній. Четверта композиція – акцентність на квіткових мотивах. Квіти ніби «проростають», заповнюючи простір. А також поєднання яскравих відтінків з чорним контуром. П'ятий натюрморт, який замикає серію справа – візуальний центр, це витягнута ваза. Від якої розкривається й залежить вся подальша композиція. Переважають тут чорний колір в поєднанні з білим. Знову застосовано принцип контрасту (Рис.2.43-47). Згодом було прийнято рішення змінити з чорного на сірий – колір загальної рамки. Щоб дати роботам «більше повітря» (Рис.2.48-52).

Кінцевий етап, це підготовка робіт до оформлення. Цей етап є одним з найважливіших, адже саме по ньому буде складатись основне перше враження. На основі своєї ідеології, серія отримала назву: «Галерея стилізованих форм». Для оформлення було вирішено використати антираму. Для того щоб продемонструвати цілісність та візуальність композиції.

У підсумку можна зазначити, що серія «Галерея стилізованих форм» мала на меті продемонструвати стилізовані натюрморти в різних манерах засобами створення цифрових технологій, представивши предмети побуту та рослинність в незвичній манері, посилити емоційну експресію звичних елементів, звертаючись до декоративності та площинності. А також показати приклад сучасної авторської інтерпретації, де об'єкти видозмінюються й набувають самодостатнього метаферичного змісту.

Висновки до розділу 2

Виконання кваліфікаційної роботи на тему «Методичні прийоми стилізації в декоративній композиції» вимагало поєднання теоретичних знань з основ стилізації та практичного застосування цих знань в серії робіт. Робота розпочиналась з вивчення та аналізу кращих зразків образотворчого мистецтва в декоративних трактовках. Задум роботи являв собою творчий підхід, художнє переосмислення, опрацювання методичних підходів, які сприяють декоративної інтерпретації реальних форм. Також показати якнайкраще абстрактність, узагальнення, ритм, асиметрію, контурність та експресивність зображень, звернутися та проаналізувати найстаріший жанр в образотворчому мистецтві. Була пророблена робота з реалізацією творчого бачення, а саме щоб передати індивідуальний художній стиль, внутрішнього бачення та сенсового наповнення. Було визначено, що метою є створення візуального образу, що викликає емоційне враження, формує настрій або занурює глядачів в особливу атмосферу.

Методика виконання роботи «Методичні прийоми стилізації декоративної композиції» вимагала щільної підготовки та комплексного підходу. Особливу увагу в роботі було приділено адаптації академічних й образотворчих форм до умов виконання декоративно-стилізованих предметів та форм в композиції з метою підвищення естетичної виразності творів.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі було розглянуто тему «Методичні прийоми стилізації в декоративній композиції». Теоретична частина полягала у дослідженні та розкритті тематики стилізації в декоративній композиції від історії розвитку до сьогодення, огляду методичного виконання основних принципів творчих робіт. В практичній частині була продемонстрована робота над створенням власної декоративної композиції засобами цифрової графіки.

Відповідно до поставлених завдань ми дійшли до наступних висновків:

1) було здійснено огляд та аналіз понять, пов'язаних з різними варіаціями терміну стилізація. Розвитку стилізації та її проникнення крізь історичних часів в декоративних композиціях. Було визначено, що найперші стилізовані зображення з'явилися ще за часів епохи неоліту, коли відбувся перехід до умовної манери виконання, що характеризувався підкресленим спрощенням форм, акцентуванням на найважливіших деталях і наданням їм особливої змістової ролі;

2) було визначено основні принципи стилізації, такі як: узагальнення форми, зменшення деталей, виділення основних мас, контурів та обрисів об'єкта, симетрія, асиметрія та ритм, площинність: відмова від просторової глибини, орнаментальність, використання нереалістичних, дещо насичених кольорів, які передають настрій, символіку або гармонію, контраст і акценти, силуетність, деформація та перебільшення, умовність простору: відсутність реалістичної перспективи. І як ці тенденції змінювались під впливом часу, з урахуванням досвідів, змішування технік та матеріалів, як традиційних, так і цифрових в руках майстрів;

3) здійснено пошук та аналіз кращих зразків образотворчого мистецтва в стилізованій та декоративній манері відомих закордонних художників, таких як: В. ван Гог, А. Матісс, П. Пікассо, М. Стюарт, Д. Уолкер та наших вітчизняних: К. Білокур, М. Примаченко, О. Саєнко, Г. Собачко-Шостак, чії роботи відрізняються традиційною символікою, національним колоритом та

знайомими образами, а також плеяди саме сучасних українських митців, які зараз працюють не тільки на культурному, але і на інформаційному фронті, допомагаючи таким чином країні та демонструють її на світовому рівні: Є. Величев, А. Колісніченко, С. Майдуков.

4) визначено роль використання цифрових технологій в сучасному мистецтві. В графічних редакторах відкриваються великі можливості імітації знайомих традиційних матеріалів. А також більш широке охоплення створення ефектів та стилізованих зображень. У контексті трансформацій сучасного художнього процесу, цифрові технології займають важливе місце як інструмент розширення виразних засобів та оновлення підходів до образотворчої діяльності;

5) виконано та обґрунтовано послідовність виконання декоративної композиції, яка отримала назву «Галерея стилізованих форм» у вигляді серії натюрмортів. Від початкових етапів обдумування ідеї до пояснення матеріалу, ідеї, сенсу, жанру та послідовності виконання композиції в оригіналі, застосовуючи згадані принципи та основи стилізації.

У підсумку можна зазначити, що тема дослідження є актуальною, мета та завдання були досягнуті та розкриті в теоретичній частині. У підсумку практичної частини було створено серію з п'яти робіт, яка отримала назву: «Галерея стилізованих форм». Композиція розкриває тематику кваліфікаційної роботи, підтверджуючи раніше здобуті знання на академічних та теоретичних дисциплінах, а також виражає власний стиль, що стане підґрунтям для продовження мистецької та педагогічної кар'єри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Арлаускайте К. Значення творчості Катерини Білокур для української культури. ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2016. 114 с.
2. Бачуріна Р. Формування основ стилізації майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва*: збірник матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Черкаси, 18 січня 2023 р.). Черкаси, 2023. С. 182.
3. Божко І. Г. Живопис Марії Примаченко як джерело формування національної ідентичності. *Наукові журнали Національного авіаційного Університету*. 2023. С. 180-187.
4. Величев Є. Дизайнери обкладинок. Видавництво Старого Лева. 06.10.2022. URL: <https://surl.lu/djxwbk> (дата звернення: 05.02.2025).
5. Декоративний натюрморт – провісник концептуалізму в образотворчому мистецтві. KyivGallery. Статті про українське мистецтво. URL: <https://kyiv.gallery/statii/dekoratyvnyi-natiurmort-provisnyk-kontseptualizmu-v-obrazotvorchomu-mystetstvi> (дата звернення: 12.01.2025).
6. Дротенко В. І. Антологія форм абстрактного живопису у мистецтві модерн. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*, 2022. № 21. С. 267-271.
7. Жиров В. В. Пошук образу в живописі: шляхи та засоби. *Адаптивне програмування: навчальний посібник*. Київ, 2016. С. 75-80.
8. Зайцева В. І. Художня стилізація як основний виражальний засіб у різних жанрах образотворчого мистецтва. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2021. № 2. С. 165-169.
9. Золотухін Ю. В. Принцип стилізації зображального об'єкту. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*: Зб. наук. пр./За ред. Даниленка В. Я. Харків: ХДАДМ, 2006. № 8. 160 с.
10. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. / за ред. Г. Скрипник. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2016. Т. 5. 546 с.

11. Каленюк О. Метод асоціації в створенні декоративної композиції *Вісник Львівського університету. Серія мист-во*. 2015. Вип. 16. С. 169-174.
12. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: *Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2007. 296 с.
13. Майдуков С. Spilne Art Spilne Art. Митці. URL: <https://spilne.art/artist/maydukov-serhiy/> (дата звернення: 05.02.2025).
14. Матісс А. Вундеркінд сучасного мистецтва. Умберто Пойдомані Мистецтво – десятиліття скульптурної та живописної майстерності. Prodigies. URL: <https://surl.lu/ooryko> (дата звернення: 20.01.2025).
15. Михайленко В. Є., Прищенко С. В. Стилiзацiя природних форм у графiчному дизайнi та рекламi : формотворчi аспекти. *Технiчна естетика i дизайн*. 2012. Вип. 11. С. 121-129.
16. Мiнчук А. С. Стилiзацiя в декоративно-прикладному мистецтвi. *Сучасна мистецька освiта: досвiд, проблеми та перспективи*, Київ, Україна, 20 квіт. 2018. Київ, 2018. С. 360.
17. Мунтян С. Д., Тоарка Т. О. Трансформація натюрморту з квітами в історичному аспекті: образ і стиль. *Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доп. І міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 1-3 лют. 2019 р.)*. Одеса, 2019. С. 77-79.
18. Основні арт-стилі образотворчого мистецтва. Kyiv Gallery. Блог. 18.05.2024. URL: <https://kyiv.gallery/statii/osnovni-art-styli-obrazotvorchoho-mystetstva> (дата звернення: 09.01.2025).
19. Петрова Н. М. Історія розвитку декоративного мистецтва. Створення художнього образу в декоративній композиції та дизайні. Одеса, 2018. С. 62.
20. Сасенко О. Майстер українського декоративного мистецтва. Видавничий Дім Адеф– Україна Adef– Ukraine Publishing House. Автори. URL: https://a-def.com.ua/oleksandrsayenko.html?srsId=AfmBOooWMcUyVZF220wxLT0qxQ_NWo15nVQ8ikbqGY6hd1cxPZfCUvPp (дата звернення: 03.01.2025).

21. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України XX-XXI століть. Київ : ВХ [студіо], 2008. 188 с.
22. Тітарь І. Ю. Розкриття художнього образу в натюрморті. *Розвиток творчої компетентності учнів мистецьких шкіл. Від традицій до інновацій: матер. всеукр. наук.– практ. конференції / за ред. Ю. В. Сліпич. Херсон: друк. «Графіка», 2020. 384 с.*
23. Усенко О. Сучасні підходи до реалізації методів стилізації та трансформації при вивченні основ композиції // *Дидаскал: часопис: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 17-18 листопада 2020 р. Полтава, 2021. № 21. С. 293-295.*
24. Шевелєва М. Ганна Собачко-Шостак – золота сторінка українського мистецтва. Post tenebras lux. Український інтерес. URL: https://uain.press/blogs/ganna-sobachko-zolota-storinka-ukrayinskogo-mistetstva-1130366#google_vignette (дата звернення: 16.02.2025).
25. Ярмоленко К. Г. Особливості натюрморту ван Гога. *Науково-практична конференція, Львів, вип. 11. С. 11-14.*
26. Ясенев О. П. Цифрові технології та сучасне образотворче мистецтво. *Новітні дослідження культури і мистецтва: пошуки, проблеми, перспективи, 18 трав. 2023. Київ, 2023. С. 288.*
27. Albina Kolesnichenko. Ukrainian Illustrator. URL: <https://albina.in.ua/info/> (дата звернення: 05.02.2025).
28. Jane Walker Printmaker Limited Edition Linocuts. About. URL: <https://www.janewalkerprintmaker.com/about> (дата звернення: 01.02.2025).
29. Mairi Stewart. Morningside gallery. Artists. URL: <https://www.morningsidegallery.co.uk/artists/mairi-stewart> (дата звернення: 02.02.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис.1.1. В. ван Гог «Натюрморт: п'ятнадцять соняшників у вазі»

Рис.1.2. В. ван Гог «Натюрморт: ваза з ірисами»

Рис.1.3. А. Матісс «Жінка в капелюсі»

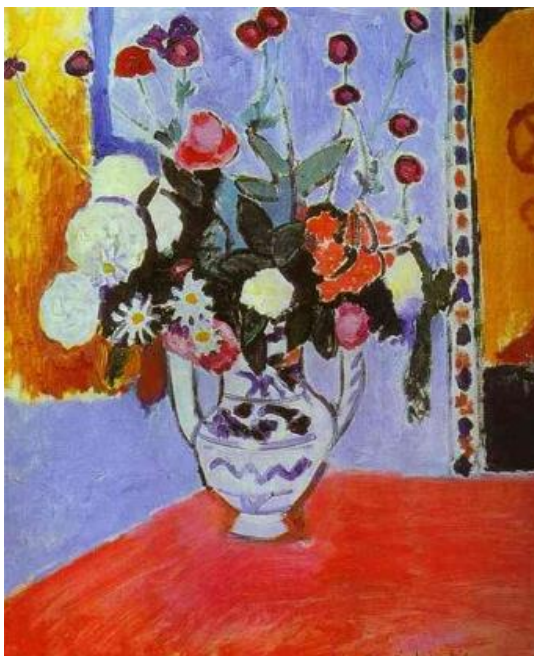

Рис.1.4. А. Матісс «Ваза з двома ручками (Квітковий букет)»

Рис.1.5. П. Пікассо «Авіньйонські дівчата»

Рис.1.6. П. Пікассо «Хліб і тарілка з фруктами на столі»

Рис.1.7. М. Сьюарт «День біля моря»

Рис.1.8. М. Сьюарт «Перепелині яйця та покер»

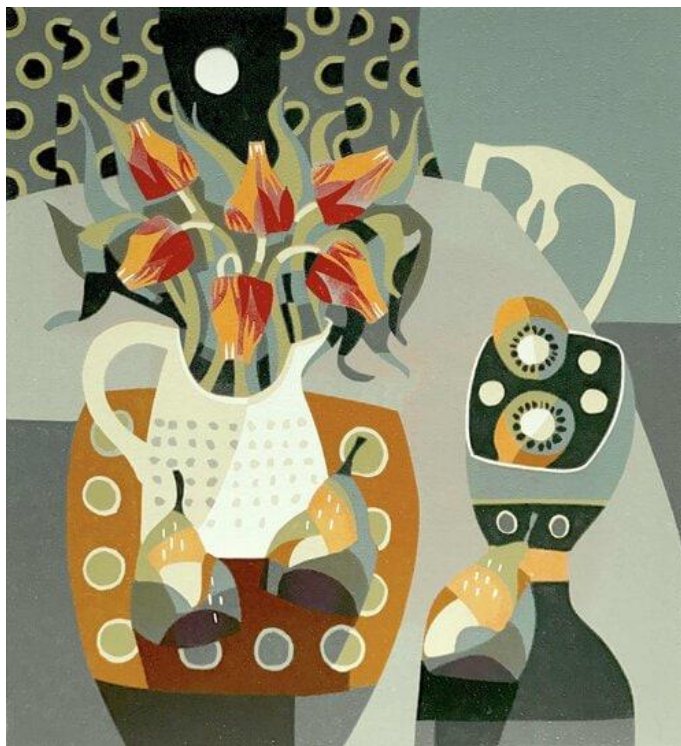

Рис.1.9. Д. Уолкер «Ківі та тюльпани»

Рис.1.10. Д. Уолкер «Сливи та морські зірки»

Рис.1.11. М. Примаченко «Український поліський бичок— третячок гуляє у лісі та силу збирає»

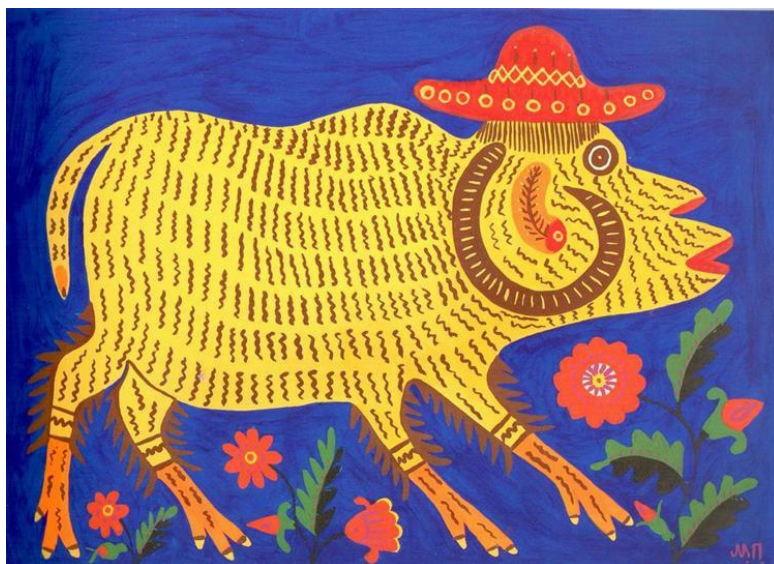

Рис.1.12. М. Примаченко «Український баран жито не убрав»

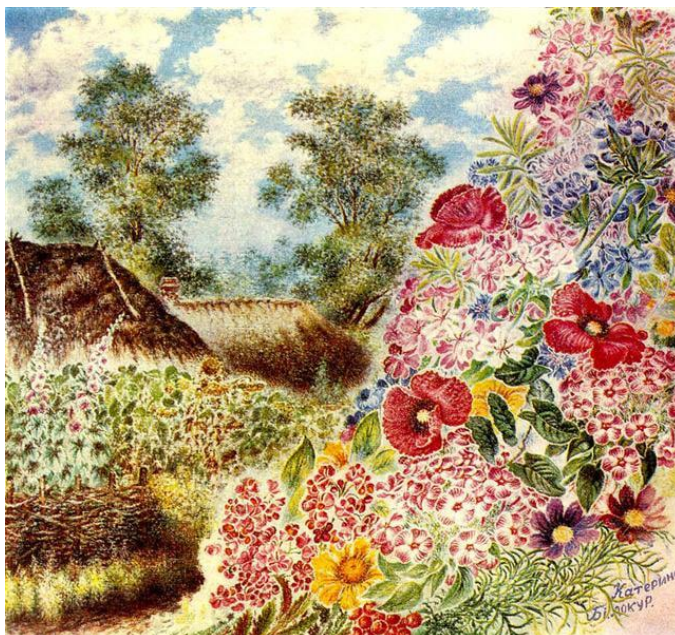

Рис.1.13. К. Білокур «Будинок в Богдановці»

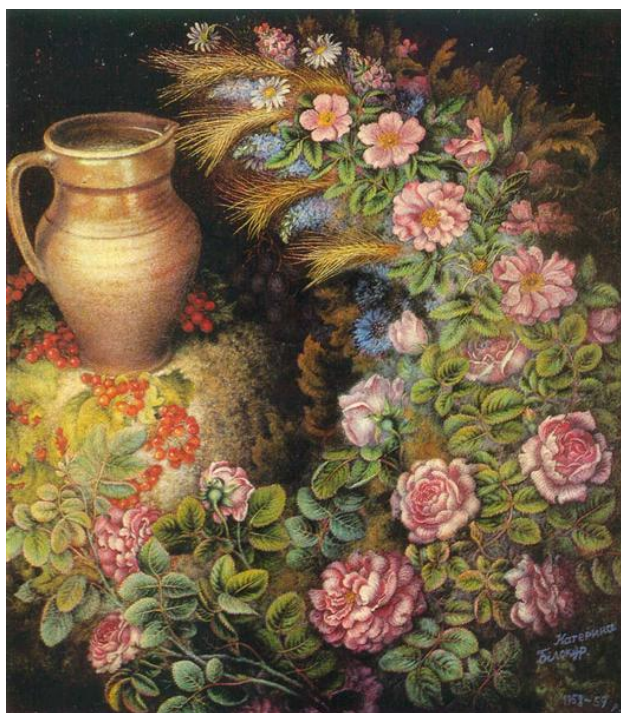

Рис.1.14. К. Білокур «Натюрморт з колосками та глечиком»

Рис.1.15. Г. Собачко-Шостак «Квіти у вінку»

Рис.1.16. Г. Собачко-Шостак «Декоративне панно з квітами»

Рис.1.17. О. Саєнко «Козак Мамай»

Рис.1.18. О. Саєнко «Козак Мамай»

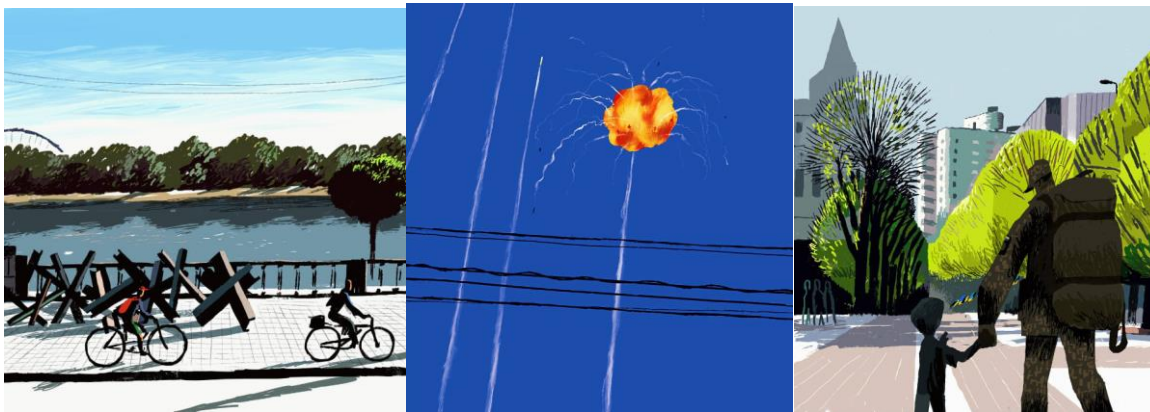

Рис.1.19-21. С. Майдуков «Набережна», «Небо в Києві», «Хмельницький»

Рис.1.22-24. А. Колісніченко «Воля», «Місто», «Незалежна»

Рис.1.25-27. Є. Величев ілюстрації до книги М. Лівіна «Рікі та дороги»

Рис.2.1-2. Робота Д. Уолкер «Білі тюльпани» та копія роботи в рамках навчання з дисципліни «Спеціалізація в творчих майстернях»

Рис.2.3-4. Робота Д. Уолкер «Гранат і лимон» та копія роботи в рамках навчання з дисципліни «Спеціалізація в творчих майстернях»

Рис.2.5-9. Серія постановки вибраних натюрмортів

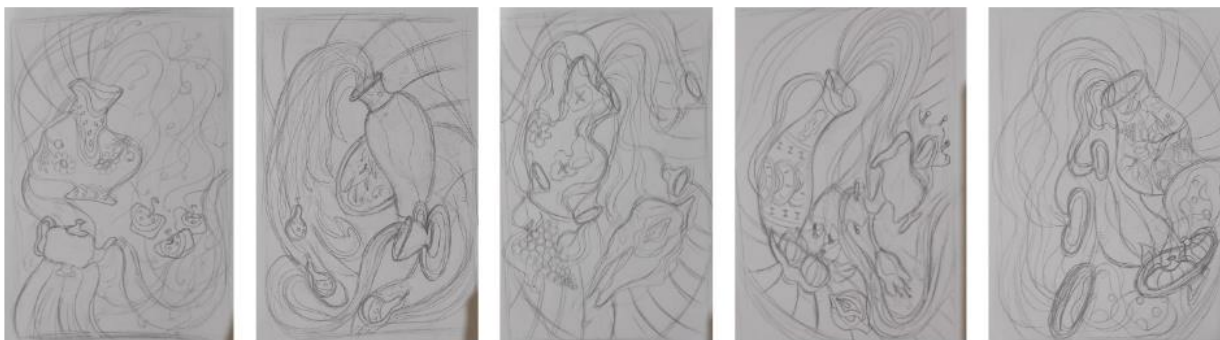

Рис.2.10-14. Пробні графічні ескізи серії натюрмортів

Рис.2.15-19. Пробні графічні ескізи серії натюрмортів

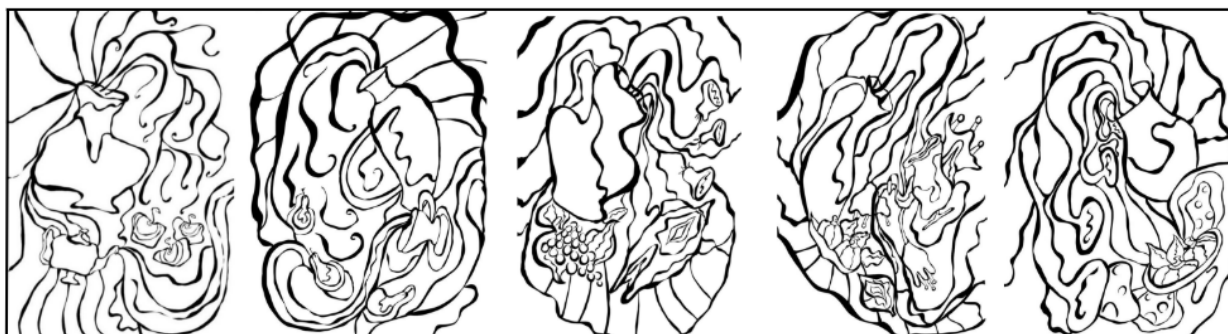

Рис.2.20-24. Пробні лінейні ескізи засобами цифрової графіки

Рис.2.25-27. Чорно-білі пошуки

Рис.2.28-32. Пошуки серії в кольорі

Рис.2.33-37. Пошуки серії в кольорі

Рис.2.38-42. Пошуки серії в різних варіантах

Рис.2.43-47. Робота над серією «Галерея стилізованих форм»

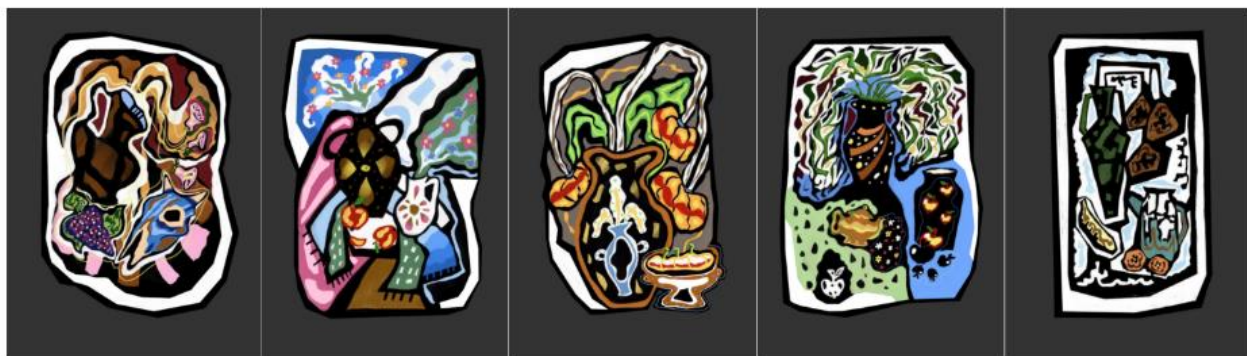

Рис.2. 48-52. Фінальна композиція «Галерея стилізованих форм»

